

Zittingsdocument

A9-0281/2023

3.10.2023

VERSLAG

over een Europese eiwitstrategie
(2023/2015(INI))

Commissie landbouw en plattelandontwikkeling

Rapporteur: Emma Wiesner

INHOUD

	Blz.
ONTWERPRESOLUTIE VAN HET EUROPEES PARLEMENT	3
TOELICHTING	22
INFORMATIE OVER DE GOEDKEURING IN DE BEVOEGDE COMMISSIE	24
HOOFDELIJKE EINDSTEMMING IN DE BEVOEGDE COMMISSIE	25

ONTWERPRESOLUTIE VAN HET EUROPEES PARLEMENT

over een Europese eiwitstrategie (2023/2015(INI))

Het Europees Parlement,

- gezien zijn resolutie van 17 april 2018 over een Europese strategie voor de bevordering van eiwithoudende gewassen – Aanmoediging van de productie van eiwithoudende en peulgewassen in de Europese landbouwsector¹,
- gezien zijn resolutie van 24 maart 2022 over de behoefte, in het licht van de Russische invasie in Oekraïne, aan een dringend EU-actieplan om voedselzekerheid binnen en buiten de EU te waarborgen²,
- gezien zijn resolutie van 20 oktober 2021 over een “van boer tot bord”-strategie voor een eerlijk, gezond en milieuvriendelijk voedselsysteem³,
- gezien het rapport van de Voedsel- en Landbouworganisatie van de VN (FAO) uit 2022 getiteld “Thinking about the future of food safety – a foresight report” over de toekomst van voedselzekerheid en voedselallergieën met betrekking tot bepaalde soorten nieuwe voedingsmiddelen en eiwitbronnen,
- gezien de studie van het Gemeenschappelijk Centrum voor onderzoek (JRC) uit juli 2020 getiteld “Future of EU livestock: how to contribute to a sustainable agricultural sector?” (Toekomst van de veestapel in de EU: hoe bij te dragen aan een duurzame landbouwsector?),
- gezien de Verklaring van Dublin van 2022 over de maatschappelijke functie van de veestapel,
- gezien de meest recente wetenschappelijke kennis, waaronder de Verklaring van Dublin van 2022 en de daarmee verband houdende publicaties in het wetenschappelijke tijdschrift *Animal Frontiers*,
- gezien het rapport van de FAO uit 2022 getiteld “Thinking about the future of food safety – a foresight report” (Prognoses voor de toekomst van voedselveiligheid),
- gezien de mededeling van de Commissie van 15 november 2022 getiteld “Naar een sterke en duurzame algensector in de EU” (COM(2022)0592),
- gezien de “Agricultural Outlook 2022-2031” (Vooruitzichten voor de landbouw 2022-2031) van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) en de FAO,

¹ [PB C 390 van 18.11.2019, blz. 2.](#)

² [PB C 361 van 20.9.2022, blz. 2.](#)

³ [PB C 184 van 5.5.2022, blz. 2.](#)

- gezien het verslag van de Commissie van december 2022 over de vooruitzichten voor de landbouw in de EU voor de periode 2022-2032 en met name de marktsituatie, inkomens en het milieu,
- gezien het rapport van de FAO van juni 2023 getiteld “Contribution of terrestrial animal source food to healthy diets for improved nutrition and health outcomes – An evidence and policy overview on the state of knowledge and gaps” (Bijdrage van voeding afkomstig van landdieren aan gezonde eetpatronen voor betere resultaten op het vlak van voeding en gezondheid – Overzicht van de stand van zaken van kennis en beleid),
- gezien het rapport van de FAO en de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) uit 2019 getiteld “Sustainable healthy diets – Guidance principles” (Duurzame en gezonde eetpatronen – Beginselen voor richtsnoeren),
- gezien het rapport uit 2021 van de FAO getiteld “Integration of environment and nutrition in life cycle assessment of food items: opportunities and challenges” (Milieu en voeding integreren in de levenscyclusanalyse van voedselproducten: kansen en uitdagingen),
- gezien het verslag van de Commissie van 22 november 2018 over de ontwikkeling van plantaardige eiwitten in de Europese Unie (COM(2018)0757),
- gezien het werkdocument van de diensten van de Commissie van 4 januari 2023 getiteld “Drivers of food security” (Factoren die de voedselzekerheid bevorderen) (SWD(2023)0004),
- gezien de mededeling van de Commissie van 20 mei 2020 getiteld “Een “van boer tot bord”-strategie voor een eerlijk, gezond en milieuvriendelijk voedselsysteem” (COM(2020)0381),
- gezien de overeenkomst die op de 21e Conferentie van de Partijen bij het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake klimaatverandering (COP21) op 12 december 2015 in Parijs is aangenomen (de Overeenkomst van Parijs),
- gezien Verordening (EU) 2021/1119 van het Europees Parlement en de Raad van 30 juni 2021 tot vaststelling van een kader voor de verwezenlijking van klimaatneutraliteit, en tot wijziging van Verordening (EG) nr. 401/2009 en Verordening (EU) 2018/1999 (“Europese klimaatwet”)⁴,
- gezien de Agenda 2030 voor duurzame ontwikkeling en de doelstellingen voor duurzame ontwikkeling (SDG’s) van de VN,
- gezien de prognoses voor de wereldbevolking van de VN van 2022,
- gezien de “Agricultural Outlook 2021-2030” (Vooruitzichten voor de landbouw 2021-2030) van de OESO en de FAO,

⁴ [PB L 243 van 9.7.2021, blz. 1.](#)

- gezien de studie van het STOA-panel getiteld “Got Protein? Alternatieve eiwitbronnen in duurzame voeding voor dier en mens: mogelijkheden en vooruitzichten”,
 - gezien de Verklaring van Versailles van 10 en 11 maart 2022,
 - gezien artikel 54 van zijn Reglement,
 - gezien het advies van de Commissie visserij,
 - gezien het verslag van de Commissie landbouw en plattelandsontwikkeling (A9-0281/2023),
- A. overwegende dat eiwit van essentieel belang is voor zowel mens als dier en daarom een onmisbaar bestanddeel vormt van levensmiddelen en diervoeder, dat op dagelijkse basis geconsumeerd wordt;
- B. overwegende dat de COVID-19-pandemie en de Russische invasie van Oekraïne aanzienlijke gevolgen hebben gehad voor de Europese en de mondiale handel, waardoor duidelijk is geworden dat de EU haar toeleveringsketens voor levensmiddelen en diervoeder moet diversifiëren om haar open autonomie te vergroten en haar afhankelijkheid van inputs van slechts één of enkele buitenlandse leveranciers te verminderen en in plaats daarvan de productie van plantaardige eiwitten en de algehele veerkracht van de eiwitsector in de EU moet versterken;
- C. overwegende dat 77 % van het voedereiwit dat in de EU wordt gebruikt, ook in de EU is geproduceerd (oplopend tot 96 % in het geval van diervoeder met een laag eiwitgehalte en 89 % in diervoeder met een middelhoog eiwitgehalte); overwegende dat daarentegen slechts 29 % van de eiwitrijke grondstoffen die nodig zijn om diervoeder in evenwicht te brengen, zijn oorsprong vindt in de EU; overwegende dat de EU daardoor sterk afhankelijk is van de invoer van plantaardige producten met een hoog eiwitgehalte uit niet-EU-landen, waardoor de EU afhankelijk is van de invoer van sojabonen en -meel uit de Verenigde Staten en Zuid-Amerika; overwegende dat deze afhankelijkheid, met name in Zuid-Amerika, vaak veranderingen in landgebruik en een toename van de watervoetafdruk van de EU tot gevolg heeft, evenals milieuproblemen in de producerende landen, zoals verontreiniging van het grondwater, watertekorten, nutriëntenverlies, bodemerosie en ontbossing, met als gevolg een afname van de biodiversiteit; overwegende dat de teelt van eiwithoudende gewassen in de producerende landen negatieve sociale en gezondheidsgevolgen kan hebben, die nog worden verergerd door zwakke landeigendomsrechten, landroof, gedwongen verdrijving en andere mensenrechtenschendingen;
- D. overwegende dat de productie van eiwithoudende gewassen in de EU de afgelopen 10 jaar weliswaar is verbeterd, maar dat deze productie nog steeds behoorlijk tekortschiet aangezien de veeteelt ook is gegroeid, waardoor de EU nog sterker afhankelijk is geworden van invoer van eiwitrijke gewassen uit niet-EU-landen;
- E. overwegende dat een toename van de circulariteit tussen plantaardige en dierlijke eiwitten, bijvoorbeeld door de afvalstromen van plantaardige eiwitten voor voedingsmiddelen te gebruiken als diervoeder en dus voor de productie van dierlijke eiwitten, in combinatie met een duurzamere productie van alle soorten eiwitten, van

cruciaal belang zijn voor de transitie naar duurzamere voedselsystemen met een verminderd effect op het klimaat en de biodiversiteit; overwegende dat een toename in de teelt en consumptie van plantaardige eiwitten ook factoren zijn die helpen de transitie mogelijk te maken; overwegende dat de ecologische voetafdruk van dierlijke producten kan worden verkleind door stoffen aan diervoeder toe te voegen die het dier helpen eiwitten te verteren en die zijn methaan- en ammoniakemissies doen afnemen;

- F. overwegende dat peulgewassen en grasland helpen bij de instandhouding en verbetering van de bodemkwaliteit en de vruchtbaarheid van de grond, goed zijn voor de biodiversiteit, zorgen voor koolstof- en stikstofbinding en de bodem helpen water vast te houden; overwegende dat bij de teelt van peulvruchten minder kunstmest nodig is dankzij een symbiose met bacteriën in de bodem; overwegende dat de groei van peulgewassen, ondanks de lage economische winstgevendheid, een positieve bijdrage levert aan het beperken van de klimaatverandering en andere milieueffecten en tevens de hoeveelheid onkruid vermindert, waardoor milieu- en klimaatuitdagingen worden aangepakt in overeenstemming met de doelstellingen van de Green Deal;
- G. overwegende dat nieuwe veredelings technieken een belangrijke rol kunnen spelen bij het verbeteren van de winstgevendheid en het bereiken van de doelstellingen van de Green Deal van de EU, onder meer doordat de opbrengsten, de hoogte en kwaliteit van het eiwitgehalte worden verhoogd en doordat de teelt van aan de EU-regio aangepaste gewassen mogelijk wordt gemaakt, die bestendiger zijn tegen klimaatverandering en ziekteverwekkers;
- H. overwegende dat steun voor de teelt van eiwithoudende gewassen en grasland onder het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) is toegestaan;
- I. overwegende dat bij de verwerking van eiwithoudende gewassen en grasland bijproducten ontstaan die kunnen worden gebruikt op een manier die goed is voor de circulaire economie, bijvoorbeeld via gebruik voor menselijke consumptie, hernieuwbare energie, meststoffen, diervoeder of de productie van “groene” chemicaliën; overwegende dat vee waardevolle meststoffen als bijproduct produceert die bijdragen aan de veerkracht van de voedselproductie in de EU; overwegende dat de stikstof die nodig is voor de teelt van gewassen hoofdzakelijk afkomstig is van kunstmest, die duur is en waarvan de productie energie-intensief is; overwegende dat RENURE (uit mest teruggewonnen stikstof) als onderdeel van een mestbeheersysteem en in het kader van veilig gebruik van zuiverings-slib zorgt voor een grotere hulpbronnefficiëntie en vooruitgang in de richting van een meer circulaire economie mogelijk maakt;
- J. overwegende dat de veehouderij eiwitten met een hoge biologische beschikbaarheid voor menselijke consumptie kan produceren;
- K. overwegende dat de teelt van alle soorten landbouwgewassen, waaronder eiwithoudende gewassen, biomassa oplevert die grotendeels niet eetbaar is voor mensen (de productie van een kilo plantaardig eiwit genereert zo’n drie tot vijf kilo voor mensen niet-eetbare biomassa, die alleen voor herkauwers eetbaar is);
- L. overwegende dat het consumeren van lokaal en duurzaam geproduceerde dierlijke eiwitten een bijdrage levert aan de voedselzekerheid van de EU en de vitaliteit van de

plattelandsgebieden in Europa; overwegende dat de productie van dierlijke eiwitten in de EU gebeurt volgens duurzaamheidsnormen die behoren tot de hoogste ter wereld op het gebied van dierenwelzijn, klimaat en milieu, en dat dierlijke eiwitten vaak een belangrijk onderdeel vormen van een evenwichtig voedingspatroon; overwegende dat de veehouderij in de EU sterk afhankelijk is van de invoer van gewassen met een hoog eiwitgehalte die geteeld moeten worden op akkergronden buiten de EU;

- M. overwegende dat consumptie van in de EU geproduceerde dierlijke eiwitten de Europese voedselzekerheid en -veerkracht vergroot en bijdraagt aan een duurzamere productie wereldwijd;
- N. overwegende dat eiwitten van dierlijke oorsprong hoogwaardige eiwitten leveren en voor mensen de eiwitbron zijn met de hoogste biologische beschikbaarheid, hetgeen met name belangrijk is voor vrouwen in de vruchtbare leeftijd, kinderen, adolescenten en ouderen of personen met een zwakke gezondheid;
- O. overwegende dat extensieve veeteelt, met name in afgelegen en bergachtige gebieden, een zeer duurzame activiteit is en ertoe bijdraagt dat deze gebieden bevolkt blijven;
- P. overwegende dat duurzaam gewonnen eiwitten afkomstig van aquatische gewassen en uit de aquacultuur kunnen bijdragen tot mondiale voedselzekerheid, voeding en gezonde, evenwichtige eetpatronen; overwegende dat intensieve aquacultuur vaak diverse negatieve milieueffecten met zich meebrengt, bijvoorbeeld als gevolg van het gebruik van chemische stoffen en antibiotica; overwegende dat algen een kans bieden om de negatieve milieueffecten van aquacultuur te verminderen;
- Q. overwegende dat alternatieve eiwitten, zoals fungi of gefermenteerde producten, koolhydraatrijke inputs vergen; overwegende dat men bij de productie hiervan gebruik zou kunnen maken van rest- en afvalstromen van conventionele voedselproductie, om zodoende bij te dragen aan een meer circulaire economie; overwegende dat de afvalwetgeving van de EU een zware regeldruk oplegt aan producenten die voedselafval verwerken;
- R. overwegende dat eiwit dat uit insecten wordt verkregen – voor menselijke consumptie maar met name voor diervoeder – qua potentieel toeneemt en mogelijk de afhankelijkheid van de EU van ingevoerde eiwitten kan doen verminderen; overwegende dat er meer kennis nodig is over de duurzaamheid van insectenteelt en dat consumenten de duidelijke informatie over de aanwezigheid van ingrediënten op basis van insecten in diverse eindproducten, die zij wensen en waar zij recht op hebben, ook moeten krijgen;
- S. overwegende dat de markt voor allerlei soorten duurzaam geproduceerde eiwitten, met name plantaardige en dierlijke eiwitten, zich de afgelopen jaren heeft ontwikkeld; overwegende dat de productie van deze eiwitten veel kansen creëert voor Europese landbouwers en levensmiddelenproducenten; overwegende dat de consumentenvraag, de acceptatie en de staat van technologische ontwikkeling van plantaardige eiwitten reeds hoog zijn en nog verder toenemen;
- T. overwegende dat consumenten vragen om meer transparantie en informatie over de duurzaamheid van levensmiddelen; overwegende dat er geen vrijwillige

standaardkeurmerken of productverklaringen voor de milieuduurzaamheid van eiwitten bestaan – niet voor eiwitten voor menselijke consumptie en ook niet voor diervoeder of voederadditieven;

- U. overwegende dat het belangrijk is een benadering te hanteren waarin rekening wordt gehouden met de waardeketen zodat toegevoegde waarde wordt gecreëerd voor duurzaam geproduceerde eiwitten, aangezien de productie van lokaal verkregen producten met een hoge toegevoegde waarde de waardeketen versterkt en landbouwers motiveert om te investeren;
- V. overwegende dat voor alle eiwitbronnen geldt dat landbouwers betrokken moeten worden bij onderzoek en innovatie naar duurzame productie, en dat de focus hierbij meer moet komen te liggen op plantaardige en dierlijke eiwitten aangezien onderzoek en innovatie in zowel de private als de publieke sector in de EU de afgelopen decennia voornamelijk op granen en oliehoudende zaden waren geconcentreerd;
- W. overwegende dat met algemene opleidingen en kennisoverdracht slechts ongeveer 10 % van de landbouwbedrijven in de EU wordt bereikt; overwegende dat het van kritiek belang is verder te investeren in opleidingen en adviesdiensten voor landbouwers, om knowhow over eiwithoudende gewassen te verspreiden en beste praktijken, gedragsveranderingen, weidebeheer en de winning van eiwitten uit alternatieve bronnen te stimuleren;

Duidelijke noodzaak van een alomvattende EU-eiwitstrategie om het potentieel van eiwitten te vergroten

1. verzoekt de Commissie dringend een alomvattende en ambitieuze EU-eiwitstrategie te presenteren voor de duurzame productie en consumptie van alle soorten eiwitten in de EU, met name plantaardige en dierlijke eiwitten, en doeltreffende maatregelen in te voeren om op korte, middellange en lange termijn de open autonomie van Europa op het vlak van eiwitten te stimuleren; onderstreept dat prioriteit moet worden gegeven aan de productie van eiwithoudende gewassen en plantaardige eiwitten;
2. is van mening dat de eiwitstrategie van de EU gebaseerd moet zijn op:
 1. een visie voor strategische en duurzame eiwitproductie in de EU en handelsstromen die aansluiten bij onze behoeften en eisen;
 2. een actieplan om de productie en consumptie van plantaardige eiwitten in de EU te doen toenemen;
 3. betere omstandigheden voor een duurzamere productie van zowel plantaardige als dierlijke eiwitten in de EU;
 4. de ontwikkeling van duurzame eiwitssystemen voor levensmiddelen en diervoeder;
 5. een holistische benadering waarvan landbouwers beslist deel uitmaken, en waarbij rekening wordt gehouden met de gehele voedselwaardeketen en de beginselen van de circulaire economie;

6. concrete en wetenschappelijk onderbouwde beleidsmaatregelen voor ontwikkeling, innovatie en onderzoek op het gebied van duurzaam geproduceerde eiwitten;

Een visie voor het opvoeren van de eiwitproductie in de EU

3. onderstreept dat, vanuit geopolitiek en strategisch oogpunt, en om de voedselzekerheid te waarborgen, de Europese weerbaarheidsniveaus in cruciale sectoren zoals de voedsel- en voedervoorziening aanzienlijk moeten worden versterkt door de afhankelijkheid van landbouwproducten en hulpbronnen van slechts één of enkele leveranciers zoveel mogelijk te verminderen door middel van een sterkere binnenlandse productie, en tegelijkertijd het concurrentievermogen van de EU aan te moedigen om concentratie van markten in de handen van slechts enkele belangrijke spelers te voorkomen; benadrukt daarom dat de EU de productie van plantaardige eiwitten moet opvoeren en dat dit alleen gefaseerd kan gebeuren, zodat landbouwers en markten zich dienovereenkomstig kunnen aanpassen;
4. benadrukt dat duurzame, gediversifieerde eiwitproductie in de EU moet worden erkend als een cruciaal aspect van het voedsel- en voedersysteem van de EU om een toereikende beschikbaarheid van veilige en hoogwaardige voeding en diervoeder te waarborgen en goed werkende en veerkrachtige toeleveringsketens en handelsstromen voor voedsel te handhaven; benadrukt dat het doel is om het voedselsysteem van de EU te voorzien van een duurzamere en meer gediversifieerde toevoer van eiwitten;
5. is van mening dat de teelt van eiwithoudende gewassen en het houden van grasland aanzienlijke voordelen kan opleveren voor de bodemkwaliteit, het klimaat en de biodiversiteit, en dat het onder bepaalde omstandigheden mogelijk is het gebruik van inputs zoals meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen te verminderen; wijst erop dat extensieve veeteelt op grasland de dieren een dieet biedt dat aansluit bij hun natuurlijke behoeften, en dat deze vorm van veeteelt positieve effecten voor het milieu en tegen klimaatverandering kan hebben en tegelijkertijd bijdraagt aan de circulaire economie; benadrukt het belang van granen en grasland, met name gras- en klaverweiden, als een voedingsbron voor vee en is van mening dat lidstaten moeten overwegen ecoregelingen voor peulgewassen en grasland in te voeren en speciale fondsen voor eiwithoudende gewassen te creëren, zoals door sommige lidstaten reeds is gedaan; benadrukt dat extensieve veeteelt, met name in afgelegen en bergachtige gebieden, een duurzame activiteit is en de lokale bevolking verdere stimulansen biedt om in deze gebieden te wonen;
6. wijst erop dat de eiwitstrategie door de ontwikkeling van duurzame eiwitbronnen ook de milieutransitie moet ondersteunen en moet bijdragen aan de open autonomie van de EU op het gebied van eiwitten en de veerkracht van Europese landbouwers en plattelandsgebieden; erkent de rol van eiwitbronnen in de circulaire economie en is van mening dat met de ontwikkeling van een circulaire economie en door ervoor te zorgen dat alle beschikbare soorten eiwitten geproduceerd worden, met name plantaardige en dierlijke eiwitten, niet alleen tot een hoog niveau van gezondheid onder de bevolking kan worden bijgedragen maar ook de overgang naar echt duurzame voedselsystemen werkelijkheid kan worden; herinnert aan het belang van circulariteit tussen duurzame veeteelt en de teelt van gewassen;

7. is van mening dat het ontwikkelen van een duurzame productie van plantaardige eiwitten in de EU en het duurzamer maken van de veeteelt door middel van maatregelen zoals het vergroten van de circulariteit van de waardeketens voor voedsel en diervoeder, doeltreffende manieren zijn om veel van de milieu-, maatschappelijke en klimaatuitdagingen waarmee de EU wordt geconfronteerd aan te pakken en tevens buiten de EU ontbossing, verplaatsing van de productie en overbevissing te voorkomen; is van mening dat landbouwers een centrale rol kunnen spelen bij de totstandbrenging van een veerkrachtig eiwitsysteem indien zij naar behoren worden ondersteund, en erkent dat voor eiwitproductie een holistische benadering van duurzame en veerkrachtige voedselsystemen vereist is;
8. benadrukt dat het verplaatsen van de productie naar landen buiten de EU en de invoer van rundvlees- of eiwithoudende gewassen zoals sojabonen soms gepaard gaat met ontbossing, niet-duurzame verandering in landgebruik en negatieve milieueffecten zoals bodemerosie en verontreiniging van grondwater, aangezien niet-EU-producenten vergeleken met producenten in de EU mogelijk aan lagere duurzaamheids-, regelgevings- en ethische normen worden gehouden; is van mening dat ingevoerde producten aan vergelijkbare duurzaamheidsnormen moeten voldoen zodat EU-producenten beter kunnen concurreren en zodat verplaatsing van EU-productie naar het buitenland wordt voorkomen;
9. wijst op de aanhoudende stijging van de mondiale vraag naar eiwitten, ook eiwitten van dierlijke oorsprong;
10. herinnert aan de verbintenissen van de EU ten aanzien van de SDG's van de VN en aan de aanzienlijke bijdrage van de landbouw en de aquacultuur in de EU aan de productie van duurzame eiwitten, en dat de eiwitproductie in de EU dus bijdraagt tot de verwezenlijking van de SDG's;
11. is van mening dat het versterken van de voedselautonomie van de EU een essentiële doelstelling is die een gelijk speelveld en krachtige steun voor de Europese landbouwsector vereist;

Betere omstandigheden voor eiwitproductie in de EU

12. benadrukt dat eiwitproductie begint met landbouwers, gesteund door vissers en aquacultuurbedrijven, en dat zij daarom centraal moeten staan in de strategie, gezien hun sleutelrol in de totstandbrenging van een veerkrachtig eiwitsysteem; benadrukt dat een winstgevende landbouw-, voedsel- en voedersector een basisvoorwaarde is voor een sterke eiwitsector in de EU; roept de Commissie daarom op te onderzoeken welke kansen er zijn om een winstgevend ondernemingsmodel voor landbouwers mogelijk te maken en om hen te helpen over te schakelen op andere gewassen die aantrekkelijk zijn voor de productie van voedsel en diervoeder doordat de bestendigheid van de gewassen, de eiwitopbrengst en de eiwitkwaliteit vergroot worden;
13. wijst erop dat volgens de "EU Feed Protein Balance Sheet" alle soorten plantaardige eiwitten kunnen bijdragen tot een hogere eiwitproductie in de EU: eiwitten met een eiwitgehalte van minder dan 15 % (diervoeders, granen), eiwitten met een middelhoog eiwitgehalte van 15-30 % (droogvoer, tarwezemelen), eiwitten met een hoog eiwitgehalte van 30-50 % (perskoek), eiwitten met een zeer hoog eiwitgehalte van meer

dan 50 % (bijproducten van de zetmeelindustrie, aardappeleiwitten, verwerkte dierlijke eiwitten, eiwitten uit insecten); wijst er eveneens op dat onderzoek naar dierlijke eiwitten kan bijdragen tot een verhoging van deze eiwitproductie;

14. benadrukt dat de Europese landbouw en bedrijven concurrerender moeten worden op het gebied van eiwitten voor levensmiddelen en diervoeder, en dat de landbouwsector afhankelijk is van duurzame en betaalbare productiemiddelen zoals energie, diervoeder, voederadditieven, goed plantmateriaal, meststoffen en bodems van goede kwaliteit; is van mening dat, om het concurrentievermogen van de Europese eiwitproducenten te vergroten, stimulansen moeten worden opgeschaald en onnodige regeldruk voor de eiwitproductie moet worden verlicht;
15. erkent dat voederadditieven van belang zijn voor het terugdringen van emissies, voor het verbeteren van de verteerbaarheid van eiwit en voor het waarborgen van correcte voederstrategieën en de herformulering van diervoeder; benadrukt dat de aanvraagtermijn voor de toelating van voederadditieven moet worden verkort en dat meer flexibiliteit moet worden toegestaan; onderstreept dat het proces voor de verlenging van vergunningen zodanig moet worden vormgegeven dat doeltreffende additieven niet het risico lopen van de markt te worden gehaald;
16. herinnert eraan dat het onmogelijk zal zijn de productie van plantaardige eiwitten te verhogen zonder plantmateriaal van goede kwaliteit; wijst erop dat nieuwe veredelings technieken grote kansen zullen bieden om gewassen te ontwikkelen die aangepast zijn aan de regionale omstandigheden, en soorten die het beste in Europa gedijen; is van mening dat er meer onderzoek en ontwikkeling nodig is met betrekking tot granen, eiwithoudende gewassen en gras om hun voedingswaarde, hun vermogen tot aanpassing aan lokale omstandigheden en hun bestendigheid tegen natuurlijke dreigingen te vergroten;
17. dringt aan op snelle vaststelling van een kader dat is toegesneden op nieuwe veredelings technieken teneinde een snellere ontwikkeling van nieuwe en sterke plantenrassen mogelijk te maken, waaronder eiwithoudende gewassen;
18. is van mening dat de bestrijding van plaagorganismen en ziekteverwekkers essentieel is voor goede oogsten van eiwithoudende gewassen, en dat de monitoring van en wetenschappelijk onderzoek naar het ontstaan, de ontwikkeling en de verspreiding van deze plaagorganismen en ziekteverwekkers derhalve van cruciaal belang is; erkent dat de ontwikkeling van efficiënte maatregelen om de economische schade ten gevolge van deze plaagorganismen en ziekteverwekkers te beperken en de ontwikkeling van alternatieve maatregelen op basis van technologische innovaties zoals precisielandbouw of robotica, nuttige insecten of bestrijdingsmiddelen met een laag risico, belangrijk zijn om de totale Europese eiwitproductie een stimulans te geven;
19. is van mening dat graslandbemesting met mest eraan bijdraagt dat landbouwers in termen van eiwitten meer zelfvoorzienend zijn; is van oordeel dat naar behoren bemest gras verreweg de goedkoopste, efficiëntste en duurzaamste bron van eiwitten voor herkauwers is; verzoekt de Commissie onverwijld en rekening houdend met de uitgevoerde milieueffectbeoordelingen beleidsmaatregelen op middellange en lange termijn voor te stellen om de nutriëntenkringloop te sluiten, bijvoorbeeld door het

gebruik van alternatieve biologische producten zoals teruggewonnen stikstof uit digestaat van bioafval, andere mestproducten (RENURE) en afval uit de levensmiddelenindustrie mogelijk te maken door deze producten op basis van wetenschappelijke criteria aan te merken als vervangers voor kunstmest, waarmee landbouwers de kans krijgen hun afhankelijkheid van kunstmest te verminderen en de circulariteit op het landbouwbedrijf en duurzame veeteelt te vergroten door terugwinning en hergebruik van reststoffen zoals mest;

20. herinnert eraan dat de productie van biomethaan, biogas, biobrandstoffen of andere chemicaliën op biologische basis waarbij bioafvalstromen worden gebruikt, een van de factoren is die bijdraagt aan een duurzamere productie en een belangrijke bron van inkomsten is die eiwitrijke gewassen in waarde doet toenemen en de zakelijke aantrekkelijkheid ervan voor landbouwers doet toenemen, en tegelijkertijd duurzame alternatieven voor fossiele brandstoffen biedt en de broeikasgasemissies aanzienlijk doet afnemen; onderstreept dat de toename van de productie van plantaardige eiwitten voor voedsel en diervoeder ertoe kan leiden dat bijproducten op meer manieren voor bio-energie worden gebruikt, hetgeen dus de economische waarde van de productie van eiwithoudende gewassen vergroot; is in dit verband van mening dat samenhang tussen verschillende beleidsmaatregelen van de EU moet worden gewaarborgd;
21. erkent dat de opwekking van hernieuwbare energie op het niveau van het landbouwbedrijf vaak gekoppeld is aan de productie van eiwitten en dat dit nog meer gefaciliteerd moet worden, en dat hieruit volgt dat een hogere eiwitproductie de EU kan helpen om meer bio-energie te produceren;
22. erkent dat voor de ontwikkeling, de teelt en het gebruik van eiwitrijke gewassen vaak nieuwe beheerspraktijken en samenwerking tussen landbouwers vereist zijn, en meent dat onderzocht moet worden of binnen het GLB erkenning moet worden geboden aan nieuwe organisatorische structuren;
23. benadrukt dat, om investeringen in gezondere bodems en nieuwe gewasrotatiepraktijken te stimuleren, langetermijndoelstellingen hand in hand moeten gaan met een evaluatie van de diensten die de samenleving ten goede komen;

Een echte en functionele circulaire economie waarborgen middels erkenning van de complementaire rol van zowel plantaardige als dierlijke eiwitten in het systeem

24. benadrukt dat het potentieel en de toegevoegde waarde van duurzaam geproduceerde plantaardige en dierlijke eiwitten aanzienlijk zijn, en benadrukt het feit dat de duurzame ontwikkeling van de sector voordelen oplevert voor de Europese agrarische sector en voor de bodemkwaliteit, de nutriëntenkringlopen, de biodiversiteit, het klimaat, de circulaire economie en de menselijke gezondheid, en van strategisch belang is voor de Europese voedselzekerheid;
25. onderstreept dat beleid voor alle belanghebbenden en producten een gelijk speelveld moet creëren en dat eiwitconsumptie duurzamer moet worden; steunt beleidsmaatregelen die consumenten de mogelijkheid bieden de prestaties van producten te vergelijken, zoals aangegeven in het aanstaande wettelijk kader voor duurzame voedselsystemen;

26. benadrukt het belang van ruwvoer, bijvoorbeeld grasland of gras-klaverweide, met name in combinatie met veehouderij, als een belangrijke bron van eiwitten, en de gunstige neveneffecten van grasland op de biodiversiteit; verzoekt de Commissie en de lidstaten gebruik te maken van instrumenten uit het GLB, zoals ecoregelingen, om deze eiwitbronnen via die regelingen te stimuleren; onderstreept dat het houden van herkauwers een efficiënte manier is om blijvend grasland om te zetten naar voedsel voor menselijke consumptie; wijst op het belang van projecten die via bioraffinage hoogwaardige eiwitten voor voedsel en diervoeder uit grasland winnen en tegelijkertijd als bijproduct bio-energie kunnen produceren; meent dat meer financiering moet worden bestemd voor onderzoek naar bioraffinage en de commerciële uitrol daarvan;
27. wijst erop dat de productie van dierlijke eiwitten op basis van niet-eetbare hulpbronnen die als voeder worden gebruikt, zoals grasland en bijproducten van de verwerking van eiwitgewassen, in hoge mate bijdraagt aan circulariteit doordat voedselafval beperkt wordt, en aanzienlijke waarde toevoegt aan de productie van eiwithoudende gewassen, en ook belangrijk is voor het waarborgen van een dynamisch platteland, landschapsbeheer en milieubehoud;
28. raadt aan om de teelt van sojabonen in de Europese Unie als bron van plantaardige eiwitten aan te moedigen door investeringen in onderzoek en ontwikkeling ter bevordering van de gewaskwaliteit en -opbrengst te stimuleren; wijst op de noodzaak van toegang tot financiering en bijkomende steun voor landbouwproducenten, ook kleine producenten, zodat de teelt van sojabonen in de EU wordt opgevoerd; acht het noodzakelijk beste landbouwpraktijken voor de sojabonenteelt in de EU vast te stellen en te bevorderen, zoals het gebruik van duurzame teelttechnologieën en naleving van de regels inzake milieubescherming; wijst op de noodzaak om de afhankelijkheid van niet-EU-landen wat betreft soja in diervoeders te verkleinen;
29. benadrukt dat onderzoeksprogramma's moeten focussen op eiwithoudende gewassen die geschikt zijn voor het klimaat en de teeltomstandigheden in Europa en die geïntegreerd kunnen worden in bestaande landbouwsystemen; acht het belangrijk landbouwers bij deze transitie te ondersteunen, de toetredingsbelemmeringen voor deze markt weg te nemen en landbouwers te helpen profijt te trekken uit deze nieuwe waardeketens;
30. dringt aan op meer onderzoek en ontwikkeling met betrekking tot gewassoorten die aanvullende eiwitbronnen bieden met korte teeltcycli die geschikt zijn voor nateelt binnen bestaande gewasrotaties;
31. moedigt de lidstaten aan om alle beschikbare stimuleringsmiddelen van het GLB te benutten om de teelt van peulgewassen op te voeren, waaronder gekoppelde steun, agromilieumaatregelen, adviesdiensten en nieuwe sectorale programma's; meent dat daarnaast met campagnes om de vraag naar peulgroenten te stimuleren een flinke impuls aan de Europese productie zou kunnen worden gegeven;
32. erkent het krachtige potentieel van hennep als duurzaam eiwitrijk gewas en benadrukt dat de regelgeving hieromtrent op EU-niveau moet worden geharmoniseerd om de teelt en verwerking van hennep tot voeding en voeder te faciliteren;

33. benadrukt dat het belangrijk is op ingevoerde producten duurzaamheidsnormen toe te passen en zodoende het concurrentievermogen van Europese producenten te beschermen en ervoor te zorgen dat consumenten transparante informatie krijgen;
34. erkent dat het Blair House-akkoord uit 1992 nog altijd een belangrijke rem vormt op de ontwikkeling van oliehoudende zaden in de EU, en acht het derhalve noodzakelijk te onderzoeken of dit akkoord kan worden herzien;
35. benadrukt dat de Europese visserijsector met verse vis een belangrijke bron van duurzame, hoogwaardige eiwitten voor menselijke consumptie biedt, en dat de levensvatbaarheid van de visserijsector moet worden gewaarborgd;
36. wijst op de rol van duurzame visserij- en aquacultuursectoren bij het waarborgen van voedselzekerheid en voor eetpatronen op basis van gezonde en hoogwaardige eiwitten; benadrukt dat duurzame visserij- en aquacultuurproducten een belangrijke rol kunnen spelen bij de totstandbrenging van een duurzaam voedselsysteem; verzoekt de Commissie ervoor te zorgen dat in de aankomende Europese eiwitstrategie de rol van de visserij- en aquacultuursector wordt erkend en dat de transitie naar een duurzamere visserij- en aquacultuursector moet worden voortgezet, met inbegrip van beter dierenwelzijn in de aquacultuursector, wat kan leiden tot minder ziekten, een geringer gebruik van antibiotica en gezondere ecosystemen, en dat tegelijkertijd de hoge duurzaamheidsnormen in de EU erkend dienen te worden; benadrukt dat het belangrijk is de sector te betrekken bij de ontwikkeling van de Europese eiwitstrategie;
37. benadrukt dat de EU een netto-importeur van visserij- en aquacultuurproducten is, aangezien bijna 60 % van de totale consumptie in de EU uit ingevoerde producten bestaat; acht het daarom noodzakelijk de economische levensvatbaarheid en de algehele duurzaamheid van de Europese visserij- en aquacultuursectoren te versterken, rekening houdend met de economische, ecologische en sociale dimensie van deze sectoren, teneinde de groeiende afhankelijkheid van de EU van invoer weer te doen afnemen; benadrukt dat duurzame visserij- en de aquacultuursectoren belangrijk zijn voor de eiwitvoorziening van de EU en dat met name kleinschalige en ambachtelijke vissers en schelpdiervissers, zowel in de EU als elders, een belangrijke rol spelen;
38. benadrukt dat een regelmatige consumptie van visserij- en aquacultuurproducten een essentieel onderdeel van een gezond voedingspatroon uitmaakt en dat het eten van vis, dankzij de heilzame werking ervan op het hart, een aanzienlijke bijdrage kan leveren aan de aanpak van aandoeningen die samenhangen met eetpatronen, zoals hart- en vaatziekten; uit dan ook zijn bezorgdheid over de tanende visconsumptie in de EU; verzoekt de Commissie en de lidstaten visserij- en aquacultuurproducten, met name van lokale producenten, een grotere rol te laten spelen in hun voedingsbeleid en -programma's, rekening houdend met het advies van de WHO inzake de consumptie van aquatisch voedsel, met name door de consumptie ervan bij specifieke groepen, zoals jongeren, te bevorderen en zelfs door de consumptie van deze producten op scholen te introduceren of verder te stimuleren, evenals in programma's die gericht zijn op het aanpakken van specifieke voedingstekorten; herinnert er voorts aan dat Richtlijn 2006/112/EG⁵ de lidstaten toestaat verlaagde btw-tarieven toe te passen op

⁵ Richtlijn 2006/112/EG van de Raad van 28 november 2006 betreffende het gemeenschappelijke stelsel van belasting over de toegevoegde waarde. PB L 347 van 11.12.2006, blz. 1.

leveringen van levensmiddelen en aanverwante diensten, en verzoekt de lidstaten gebruik te maken van deze mogelijkheid met betrekking tot visproducten, gezien de voordelen van visconsumptie;

39. is van mening dat duurzame aquacultuur een belangrijke producent van eiwitten is en dat het gebruik van algen als voedsel- of voederadditief potentieel biedt om emissies uit de veehouderij gedeeltelijk te verminderen, en daarnaast een goede bron van eiwitten voor diervoeder vormt; wijst erop dat algen en microalgen een belangrijke aanvullende bron van eiwitten kunnen vormen als onderdeel van een duurzaam voedselproductiesysteem, en verzoekt de Commissie dit op te nemen in de Europese eiwitstrategie; wijst op het potentieel van innovatie en nieuwe bedrijven voor de ontwikkeling van nieuwe visvoerders met een lagere koolstofvoetafdruk en een minimale impact op de biodiversiteit, en wijst op de noodzaak om watervervuiling als gevolg van aquacultuur verder te verminderen; benadrukt dat verdere ontwikkeling en duurzame innovatie op het gebied van de productie van plantaardige eiwitten en aanvullende eiwitbronnen manieren zijn om veel van de milieu- en klimaatuitdagingen waar de visserij- en aquacultuursector in de EU mee te maken heeft, doeltreffend aan te pakken;
40. benadrukt dat aquacultuur en aquacultuur op zee in de EU veel meer aan duurzame voedselproductie kunnen bijdragen dan momenteel het geval is, en dat zij gezondere, eerlijkere en duurzamere eiwitten kunnen leveren die minder op diervoeder op basis van vis berusten en waarvoor geen voeder wordt gebruikt dat een bijproduct is van de productie van vismeel en visolie uit vangsten van illegale, ongemelde en ongereguleerde visserij (IOO-visserij); benadrukt dat het welzijn van waterdieren moet worden verbeterd, aangezien een beter welzijn leidt tot minder ziekten, een geringer gebruik van antibiotica en gezondere ecosystemen; is ingenomen met de strategische richtsnoeren voor de periode 2021-2030 voor een duurzamere en concurrerendere EU-aquacultuur en wijst erop dat de uitvoering van de hervormingen die in de strategische meerjarenplannen voor de ontwikkeling van de aquacultuur worden genoemd, gemonitord en gestimuleerd moet worden teneinde een impuls te geven aan duurzame productie; herhaalt zijn verzoek om te zorgen voor een robuust, betrouwbaar, voorspelbaar, gestroomlijnd en bedrijfsvriendelijk juridisch kader dat de ontwikkeling van duurzame aquacultuur ondersteunt;
41. benadrukt dat insecten, mits zij voldoen aan strenge veiligheidsnormen, kunnen worden beschouwd als een nuttige en circulaire alternatieve bron van eiwitten, met name voor zowel biologische als conventionele veevoeding, die kan bijdragen aan het verminderen van het eiwittekort in de EU en de circulariteit van de landbouw kan vergroten; erkent dat overregulering, zoals het verbod op het gebruik van biologisch afbreekbaar afval als voeder voor insecten of voor eiwitgisting, de ontwikkeling van een circulaire en duurzame landbouw belemmert; wijst erop dat de belangstelling voor deze productie toeneemt en dat, zodra er schaalvoordelen worden bereikt, de productiekosten zullen afnemen; is bezorgd over de hoge energiebehoeften van de grootschalige insectenteelt en benadrukt dat de milieu-, gezondheids-, dierenwelzijns-, sociale en economische effecten geanalyseerd moeten worden;
42. is van mening dat vergunningen die via de wetgeving inzake nieuwe voedingsmiddelen worden verleend, gebaseerd moeten zijn op de hoogste voedselveiligheidsborging van het product en dat, uitgaande van het voorzorgsbeginsel, de effecten op de menselijke

gezondheid en het milieu in acht moeten worden genomen; benadrukt dat het vergunningsproces transparanter en efficiënter moet zijn, zonder dat hoge voedselveiligheidsnormen worden versoepeld; wijst erop dat ten aanzien van de ontwikkeling van nieuwe vormen van eiwitproductie een “één gezondheid”-benadering moet worden gevolgd, en dat de relevante wetgeving inzake dierenwelzijn en milieu dient te worden nageleefd;

43. verzoekt de Commissie een uitgebreide effectbeoordeling uit te voeren met betrekking tot nieuwe voedingsmiddelen voor menselijke consumptie, in lijn met het Europese landbouwmodel, de maatschappij, de menselijke gezondheid, het milieu en de economie; benadrukt dat hierbij het voorzorgsbeginsel in acht moet worden genomen;
44. merkt op dat cellulaire voeding, die geproduceerd wordt middels het cultiveren van uit planten of dieren geïsoleerde cellen, ethische, maatschappelijke, ecologische en economische uitdagingen met zich meebrengt en dat de verordening inzake nieuwe voedingsmiddelen⁶ in dezen tekortschiet voor de beoogde doeleinden; wijst erop dat de belangen en verwachtingen van consumenten meer aan bod moeten komen;
45. verzoekt de Commissie te waarborgen dat voedingsmiddelen in de EU hun oorsprong hebben in duurzame landbouwsystemen; wijst nogmaals op het verband tussen duurzame voedselproductie, de natuur, landbouwers en plattelandontwikkeling, en benadrukt de toegevoegde waarde en de ecosysteemdiensten die door landbouwers worden geleverd;
46. dringt aan op meer onderzoek en ontwikkeling op het gebied van de veiligheid en de duurzame productie van eiwitten in de EU alsook de effecten ervan, uitgaande van een “één gezondheid”-benadering; onderstreept de dringende behoefte aan publiek en privaat onderzoek, onderzoeksinfrastructuur en proefinstallaties teneinde op te schalen naar een veerkrachtig eiwitstelsel in de EU; wijst op de belangrijke rol die onderzoeksinstellingen in de Europese Unie kunnen spelen om het voedselstelsel in de EU nog efficiënter en duurzamer te maken;

Een holistische benadering die rekening houdt met de hele voedselwaardeketen

47. onderstreept dat belanghebbenden in de toeleveringsketen overal in de waardeketen beter onderling moeten coördineren en samenwerken om de huidige kloof tussen landbouwers, de voedselverwerkende industrie en detailhandelaren te dichten; benadrukt dat krachtiger collectieve samenwerkingen tussen de actoren, met name via boerenorganisaties en agrarische coöperaties, actief moeten worden bevorderd met het oog op de totstandbrenging van waardeketens met een grotere toegevoegde waarde;
48. roept de lidstaten en belanghebbenden in dit verband op alle beschikbare regels uit de GMO-verordening te benutten⁷ om efficiënte en innovatieve toeleveringsketens te

⁶ Verordening (EU) 2015/2283 van 25 november 2015 betreffende nieuwe voedingsmiddelen, tot wijziging van Verordening (EU) nr. 1169/2011 en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 258/97 en Verordening (EG) nr. 1852/2001 van de Commissie, [PB L 327 van 11.12.2015, blz. 1.](#)

⁷ Geconsolideerde tekst: Verordening (EU) nr. 1308/2013 van 17 december 2013 tot vaststelling van een gemeenschappelijke ordening van de markten voor landbouwproducten en tot intrekking van de Verordeningen (EEG) nr. 922/72, (EEG) nr. 234/79, (EG) nr. 1037/2001 en (EG) nr. 1234/2007 van de Raad. [PB L 347 van 20.12.2013, blz. 671.](#)

creëren; verzoekt belanghebbenden om meer gebruik te maken van contracten teneinde de productie op lange termijn te plannen; is van mening dat producentenorganisaties, met name coöperaties, evenals brancheorganisaties een belangrijke rol kunnen spelen bij het structureren en versterken van de waardeketens voor eiwitten;

49. benadrukt het belang van acceptatie door de consument en consumentenvoorlichting; beklemtoont dat de productie van plantaardige en alternatieve eiwitten moet voldoen aan de verwachtingen van de consument, wat betekent dat eigenschappen van deze eiwitten zoals de smaak, textuur, voedingswaarde en prijs verder moeten worden verbeterd;
50. meent dat het consumentenbewustzijn met betrekking tot de geconsumeerde voeding en de wijze van productie toeneemt; herhaalt zijn oproep om consumenten meer informatie te verstrekken over de milieueffecten van verschillende levensmiddelen, waaronder eiwitten, alsook informatie over de productiewijze, teneinde bij te dragen tot een eerlijk, gezond en milieuvriendelijk voedselsysteem; is ingenomen met het voornemen dat de Commissie in de “van boer tot bord”-strategie heeft geuit om de verplichte vermelding van het land van oorsprong of de plaats van herkomst uit te breiden tot meer producten;
51. benadrukt dat de hoeveelheid plantaardige eiwitten die in de EU duurzaam wordt geproduceerd, niet zal toenemen bij gebrek aan marktvraag of toereikende winsten voor landbouwers; meent dat gerichte overheidssteun, bijvoorbeeld ecoregelingen, de winstgevendheid van de teelt van gewassen zou kunnen verhogen; spoort marktdeelnemers aan technieken te ontwikkelen om het eiwitgehalte en de kwaliteit van eiwitten in granen, eiwithoudende gewassen en voeder te kunnen vaststellen om een beter beeld te krijgen van de waarde van het eiwit; benadrukt dat meer markttransparantie het functioneren van de markt kan verbeteren, tot minder afval kan leiden en een meer circulaire voedselsector tot stand kan brengen; is van mening dat beleidsstrategieën en wettelijke kaders deze markten moeten stimuleren; benadrukt dat naast de productie van gewassen met een hoog eiwitgehalte ook de productie van plantaardige eiwitten met een lager eiwitgehalte van essentieel belang blijft, en dat bij de ontwikkeling van die eiwitbronnen moet worden uitgegaan van het beginsel van een positieve massabalans met betrekking tot droge stof en eiwitten;
52. meent dat de voedselverwerkende industrie een integraal onderdeel vormt van de circulaire waardeketen voor eiwitten, aangezien zij ervoor kan zorgen dat meer waarde uit eiwithoudende gewassen wordt verkregen; benadrukt dat de verwerkingscapaciteit voor plantaardige eiwitten moet worden opgevoerd; acht het belangrijk dat de voedselverwerkende industrie haar afvalstromen in kaart brengt zodat deze kwantificeerbaar worden en meer circulair gemaakt kunnen worden;
53. wijst nogmaals op de doelstelling van de “van boer tot bord”-strategie om voedselverspilling met 50 % terug te dringen, hetgeen gedeeltelijk bereikt zou kunnen worden door middel van een kortere en efficiëntere voedseltoeleveringsketen en meer circulariteit in de agrarische sector en in de voedselproducerende sector, waarbij biologisch afbreekbare afvalstoffen als een hulpbron worden beschouwd, in plaats van als afval; herhaalt dat het waarborgen van een duurzaam levensonderhoud voor primaire producenten van cruciaal belang is om de doelstellingen van de “van boer tot bord”-strategie te verwezenlijken;

54. benadrukt dat het in het kader van het voorkomen van voedselverspilling belangrijk is teruggooi terug te dringen; herhaalt in dit verband de oproep uit zijn resolutie van 18 mei 2021⁸ om inventarisering van commerciële en/of liefdadigheidsmogelijkheden om optimaal gebruik te maken van onvermijdelijk aangelande vangsten en ongewenste vangsten kleiner dan de minimuminstandhoudingsreferentie grootte, en daarnaast visserijtechnieken te bevorderen waarmee dergelijke vangsten zo veel mogelijk worden vermeden of verminderd; onderstreept in dit verband dat moet worden voorkomen dat er een secundaire markt voor visserijproducten ontstaat of zich verder uitbreidt;
55. benadrukt dat veel landbouwers onvoldoende kennis hebben voor het met succes telen van peulgewassen; herinnert aan de noodzaak van het stimuleren van systemen voor kennis en innovatie in de agrarische sector, alsook het delen van kennis en opleidingen, teneinde alle actoren in de voedselvoorzieningsketen in staat te stellen duurzaam te worden, onder meer door innovatie en kennisoverdracht te versnellen; verzoekt de Europese Commissie een eenvoudig toegankelijk online platform te creëren dat het mogelijk maakt voorbeelden van beste praktijken en informatie over de teelt van plantaardige en dierlijke eiwitten uit te wisselen;
56. benadrukt dat maatregelen op alle niveaus nodig zijn om duurzame eiwitproductie, met name productie in de EU van plantaardige eiwitten, te verhogen door landbouwers te ondersteunen, met name kleine en middelgrote landbouwbedrijven en familiebedrijven; verzoekt de lidstaten daarom hulp bij investeringen en onderzoek op systeem-, bedrijfs- en productieniveau te introduceren en intensiveren, bijvoorbeeld door de verwerkingsketen investeringssteun te bieden;
57. is van mening dat openbare aanbestedingen een duurzamere productie en consumptie van eiwitten moeten bevorderen;

Concrete beleidsmaatregelen

58. verzoekt de Commissie de volgende beleidsmaatregelen voor te stellen:
 - i. een verordening inzake voederadditieven met het oog op het bevorderen van stabiliteit en innovatie in de productie van voederadditieven;
 - ii. een passend wettelijk kader voor de beoordeling van vergunningsverzoeken voor cellulaire voeding, waarbij wordt gekeken naar de ethische, maatschappelijke, ecologische en economische aspecten van deze producten;
 - iii. een wetenschappelijke en technische leidraad in aanvulling op de administratieve richtsnoeren voor de voorbereiding en indiening van aanvragen voor nieuwe voedingsmiddelen, teneinde de vergunningsprocedure te verduidelijken en tegelijkertijd de hoogste voedselveiligheidsborging en -normen te garanderen, evenals een deugdelijke beoordeling van de potentiële risico's voor menselijke consumptie, in overeenstemming met het voorzorgsbeginsel;
 - iv. een richtlijn betreffende bijproducten die het mogelijk maakt dat meer soorten

⁸ Resolutie van 18 mei 2021 over het veiligstellen van de doelstellingen van de aanlandingsverplichting uit hoofde van artikel 15 van het gemeenschappelijk visserijbeleid, [PB C 15 van 12.1.2022, blz. 9](#).

biologisch afbreekbare bijproducten als diervoeder worden beschouwd en toestaat dat resten uit de productie van voedsel gebruikt en vervoerd mogen worden;

- v. een kader voor hernieuwbare energie dat zorgt voor duurzame en stabiele regulering op lange termijn van het gebruik van nevenstromen uit de winning van plantaardige eiwitten, landbouwafval en afvalstromen uit de levensmiddelenproductie ten behoeve van de productie van bio-energie, waarbij de productie van voedsel en voeder op vruchtbare landbouwgrond prioriteit krijgt;
- vi. een richtlijn inzake energiebelasting die voorziet in duidelijke belastingregels op lange termijn en die stimulans biedt aan de productie van alle biobrandstoffen;
- vii. een verordening betreffende nieuwe genomische technieken die het mogelijk maakt nieuwe kweektechnieken in gebruik te nemen, zonder dat dit leidt tot meer dominante marktposities en rekening houdend met de specifieke innovatiebehoeften van Europese kmo's;
- viii. een certificeringskader voor koolstofverwijdering dat koolstoflandbouw gerelateerd aan de teelt van eiwitrijke gewassen mogelijk maakt en landbouwers tegelijkertijd extra inkomsten biedt;
- ix. een combinatie van regels binnen het GLB die samen een stabiel kader bieden, alsook flexibele beheerspraktijken en stimulansen, voor de productie van eiwitrijke gewassen en een meer eiwitrijke oogst van grasland en peulvruchten in het algemeen; de productie van eiwitrijke gewassen moet worden gestimuleerd in het kader van het huidige GLB en door middel van coregelingen; de Commissie moet de mogelijkheid overwegen om de teelt van eiwitrijke voedselgewassen op braakgelegde grond toe te staan, met inachtneming van strikte milieuvoorschriften; de Commissie moet een leidraad met beste praktijken ten aanzien van de tenuitvoerlegging van het GLB voorstellen om de teelt van duurzame eiwitrijke gewassen, zoals eiwithoudende gewassen en peulgewassen, te bevorderen, samen met een routekaart inzake strategieën voor sterkere verbanden tussen veehouderij en regionaal voederpotentieel;
- x. een regelgevingskader voor het duurzaam gebruik van gewasbeschermingsmiddelen dat ook monitoring en wetenschappelijk onderzoek inzake het ontstaan, de ontwikkeling en de verspreiding van plaagorganismen en ziekteverwekkers, die een bedreiging vormen voor goede oogsten van eiwithoudende gewassen, mogelijk maakt;
- xi. een duidelijke financieringsstrategie voor onderzoek en ontwikkeling om de ontwikkeling van alternatieve maatregelen voor gewasbescherming te bevorderen en te stimuleren, namelijk technische innovaties zoals precisielandbouw of het gebruik van robotica, nuttige insecten en bestrijdingsmiddelen met een laag risico;
- xii. een wetenschappelijk onderbouwde en vrijwillige etikettering, op te nemen in het wettelijk kader voor duurzame voedselsystemen, die het mogelijk maakt de milieuoetafdruk van voeding te vergelijken, en soortgelijke eisen voor voeder, wetenschappelijk onderbouwd met werkelijke productgegevens;

- xiii. een boekhouding voor voedingseiwitten;
- xiv. een verordening inzake dierlijke bijproducten die de mogelijkheid ontsluit om voormalige voedingsmiddelen en van vis afkomstige ingrediënten als diervoeder te gebruiken, terwijl de hoge veiligheidsniveaus van verwerkte landbouwproducten gehandhaafd blijven;
- xv. een combinatie van openbare aanbestedingsregels die het gemakkelijker maakt minimale duurzaamheidseisen te stellen;
- xvi. een duidelijke langetermijnstrategie voor de financiering van onderzoek en ontwikkeling, waaronder financiële stimulansen om duurzaam geteelde eiwitten, met name plantaardige en dierlijke eiwitten, voor voeding en voeder in de EU te bevorderen en te stimuleren, daarbij optimaal gebruikmakend van de mogelijkheden van Horizon Europa, het Innovatiefonds, het LIFE-programma, EIT Food en andere relevante bronnen van EU-financiering voor voedseltechnologie en landbouwontwikkeling;
- xvii. op de korte termijn een tijdelijke afwijking die voldoende rechtszekerheid biedt om te waarborgen dat RENURE kan worden gebruikt, en op de lange termijn de wettelijke toepassing van de RENURE-criteria die door het JRC op basis van wetenschappelijke criteria zijn ontwikkeld, met een indeling als kunstmest in de zin van de nitraatrichtlijn⁹;
- xviii. voortzetting van de ondersteuning van onderzoek naar het verbeteren van de duurzaamheid van veeteeltsystemen, met name wat betreft het gebruik van niet-eetbare ingrediënten en bijproducten in diervoeder;
- xix. wijziging van bijlage III bij de nitraatrichtlijn om het gebruik van digestaat van bioafval verkregen door anaerobe vergisting van mest te vergemakkelijken;
- xx. een kader om de productie van plantaardige eiwitten te koppelen aan het Fonds voor Europese hulp aan de meest behoeftigen (FEAD);
- xxi. beleid dat ervoor zorgt dat ingevoerde eiwitten voldoen aan vergelijkbare productie- en kwaliteitsnormen wat betreft gezondheids- en milieueffecten, teneinde koolstoflekkage te voorkomen, het concurrentievermogen van EU-producenten ten opzichte van producenten buiten de EU te vergroten en wereldwijd hogere normen te waarborgen;
- xxii. een beweidingstrategie voor Europa met het oog op de bevordering van extensieve begrazing waar dit aansluit bij de regionale omstandigheden en context, een studie naar het potentieel en de grondbehoeften in de hele EU van eiwithoudende en oliehoudende gewassen die geschikt zijn om in de EU te worden geteeld, en een studie naar de gevolgen van de invoering van een markt voor eiwitfutures om landbouwers in staat te stellen hun risico's te beheersen;

⁹ Richtlijn 91/676/EEG van de Raad van 12 december 1991 inzake de bescherming van water tegen verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen, [PB L 375 van 31.12.1991, blz. 1](#).

xxiii. een analytisch studie door de Commissie naar de beschikbare ruimte op de markt voor eiwitten;

xxiv. meer onderzoek naar levenscyclusanalyses van voedingsmiddelen (n-LCA);

o

o o

59. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Raad en de Commissie.

TOELICHTING

Eiwitten zijn essentiële en onmisbare bestanddelen voor een evenwichtig en gezond dieet, voor menselijke en dierlijke voeding. Plantaardige eiwitten zijn ook van cruciaal belang voor de transitie naar duurzame voedselsystemen, aangezien een toename in de teelt van peulvruchten en grasland bijdraagt tot een duurzamere en meer gediversifieerde landbouw en de behoefte aan meststoffen vermindert.

Bovendien levert de verwerking van eiwithoudende gewassen en graslanden tot eiwitrijk meel oliehoudende bijproducten op die kunnen bijdragen tot de circulaire economie en kunnen worden gebruikt voor menselijke consumptie, hernieuwbare energie, meststoffen, diervoeder of de productie van “groene” chemicaliën. Plantaardige eiwitten dragen ook bij tot de reductie van broeikasgassen.

Om bovenstaande redenen wordt verwacht dat de vraag naar eiwitten zowel wereldwijd als binnen de EU voortdurend zal oplopen. De EU is een grote producent van eiwitten; zo produceert zij 77 % van het eiwit dat als diervoeder wordt gebruikt. De EU kent echter ook een tekort aan eiwitrijke planten, waardoor slechts 29 % van het eiwitrijke diervoeder dat nodig is om de veevoederrantsoenen in evenwicht te brengen, afkomstig is uit de EU. Tegelijkertijd zijn de gevolgen voor de wereldhandel van de COVID-19-pandemie en de Russische invasie van Oekraïne dramatisch te noemen, en is duidelijk zichtbaar geworden dat de EU haar toeleveringsketens voor voedsel moet diversifiëren, zoals ook wordt gesteld in de Verklaring van Versailles.

Het is dus evident dat er behoefte is aan een alomvattende EU-eiwitstrategie voor het opvoeren van de eiwitproductie in de EU op korte, middellange en lange termijn. De rapporteur is van mening dat de eiwitstrategie moet worden vastgesteld op basis van de volgende vijf pijlers:

1. Een visie voor het opvoeren van de eiwitproductie in de EU

Er moet erkenning komen voor het feit dat productie van eiwitten een cruciaal aspect is van het voedselsysteem van de EU, en de duurzame ontwikkeling van alle mogelijke eiwitbronnen moet worden bevorderd. De EU moet minder afhankelijk worden van één of enkele leveranciers.

2. Betere omstandigheden voor de productie van eiwitten in de EU

Agrariërs moeten in de eiwitstrategie centraal staan. Een concurrerende landbouwsector is afhankelijk van duurzame inputs zoals voederadditieven, goed plantmateriaal, meststoffen, en van gezonde bodems.

Er is met name goed plantmateriaal nodig om de productie van plantaardige eiwitten te verhogen. Daarnaast vraagt de teelt en het gebruik van eiwitrijke gewassen vaak om nieuwe beheerspraktijken en samenwerking tussen agrariërs.

3. Ontwikkeling van plantaardige en alternatieve eiwitten voor levensmiddelen en

diervoeder

De ontwikkeling van de plantaardige eiwitsector zal voordelen opleveren voor de Europese agrarische sector en voor de bodemkwaliteit, de biodiversiteit, het klimaat en de menselijke gezondheid. De eiwitstrategie moet beleid voortbrengen dat uitmondt in de totstandbrenging van een gelijk speelveld tussen actoren en producten. Het is cruciaal meer onderzoek en ontwikkeling op het gebied van plantaardige en alternatieve eiwitten te laten plaatsvinden.

4. Een holistische benadering die rekening houdt met de hele voedselwaardeketen

De eiwitproductie in de EU zal niet toenemen als de vraag vanuit de markt ontbreekt. Binnen de toeleveringsketen is het daarom noodzaak dat actoren meer coördineren en beter samenwerken om de huidige kloof tussen agrariërs, de voedselverwerkende industrie en detailhandelaren te dichten.

5. Concrete beleidsmaatregelen

De rapporteur stelt voor dat de Commissie een reeks beleidsmaatregelen voorstelt, waaronder:

Wettelijke maatregelen zoals een verordening inzake voederadditieven met het oog op stabiliteit en innovatie ten aanzien van voederadditieven; wetgeving inzake nieuwe voedingsmiddelen met het oog op het vereenvoudigen en versnellen van de vergunningsprocedures; een richtlijn betreffende afvalstoffen met als doel een uitbreiding van de soorten biologisch afbreekbaar afval die als diervoeder moeten worden beschouwd; een richtlijn inzake hernieuwbare energie met het oog op langetermijn- en stabiele regulering van de productie van biobrandstoffen; een verordening betreffende nieuwe genomische technieken; een combinatie van regels binnen het gemeenschappelijk landbouwbeleid die de productie van eiwitrijke gewassen, grasland en peulvruchten stimuleren;

Andere beleidsmaatregelen zoals een boekhouding voor voedingseiwitten; een kader dat minder gevoelig is voor technische problemen zonder in te leveren op de hoge veiligheidsniveaus van verwerkte landbouwproducten; een duidelijke financieringsstrategie voor onderzoek en ontwikkeling om de marktacceptatie van plantaardige eiwitten voor levensmiddelen en diervoeder in de EU te bevorderen.

INFORMATIE OVER DE GOEDKEURING IN DE BEVOEGDE COMMISSIE

Datum goedkeuring	19.9.2023
Uitslag eindstemming	+ : 34 - : 9 0 : 3
Bij de eindstemming aanwezige leden	Mazaly Aguilar, Clara Aguilera, Attila Ara-Kovács, Carmen Avram, Adrian-Dragoş Benea, Benoît Biteau, Daniel Buda, Isabel Carvalhais, Asger Christensen, Angelo Ciocca, Dacian Cioloş, Ivan David, Paolo De Castro, Jérémy Decerle, Salvatore De Meo, Herbert Dorfmann, José Manuel Fernandes, Paola Ghidoni, Dino Giarusso, Francisco Guerreiro, Martin Häusling, Martin Hlaváček, Jarosław Kalinowski, Camilla Laureti, Gilles Lebreton, Norbert Lins, Marlene Mortler, Ulrike Müller, Maria Noichl, Juozas Olekas, Eugenia Rodríguez Palop, Daniela Rondinelli, Bronis Ropé, Bert-Jan Ruissen, Anne Sander, Petri Sarvamaa, Simone Schmiedtbauer, Veronika Vrecionová, Juan Ignacio Zoido Álvarez
Bij de eindstemming aanwezige vaste plaatsvervangers	Rosanna Conte, Peter Jahr, Petros Kokkalis, Tilly Metz, Michaela Šojdrová, Irène Tolleret, Emma Wiesner

HOOFDELIJKE EINDSTEMMING IN DE BEVOEGDE COMMISSIE

34	+
ECR	Mazaly Aguilar, Bert-Jan Ruissen, Veronika Vrecionová
ID	Ivan David
NI	Dino Giarrusso
PPE	Daniel Buda, Salvatore De Meo, Herbert Dorfmann, José Manuel Fernandes, Peter Jahr, Jarosław Kalinowski, Norbert Lins, Marlene Mortler, Anne Sander, Petri Sarvamaa, Simone Schmiedtbauer, Michaela Šojdrová, Juan Ignacio Zoido Álvarez
Renew	Dacian Cioloș, Jérémy Decerle, Martin Hlaváček, Ulrike Müller, Irène Tolleret, Emma Wiesner, Asger Christensen
S&D	Clara Aguilera, Attila Ara-Kovács, Carmen Avram, Adrian-Dragoș Benea, Isabel Carvalhais, Paolo De Castro, Camilla Laureti, Juozas Olekas, Daniela Rondinelli

9	-
ID	Angelo Ciocca, Rosanna Conte, Paola Ghidoni
S&D	Maria Noichl
Verts/ALE	Benoît Biteau, Francisco Guerreiro, Martin Häusling, Tilly Metz, Bronis Ropé

3	0
ID	Gilles Lebreton
The Left	Petros Kokkalis, Eugenia Rodríguez Palop

Verklaring van de gebruikte tekens:

+ : voor

- : tegen

0 : onthouding